

A large iceberg floats in the ocean. The top part of the iceberg is visible above the water, while the much larger bottom part is submerged. The sky is blue with some clouds.

Realkompetansevurdering - å lete etter gull

24. September 2024 Statsforvalteren Vestland

Anette Lund Follestad, universitetslektor ved OsloMet

anelund@oslomet.no

Underoverskrifter

- Forskningsprosjekt ved OsloMet
- Likeverdig kompetanse
- Taus kunnskap
- Tolkningsfellesskapets betydning for gyldighet og pålitelighet

Forskningsprosjekt ved OsloMet

OSLOMET

Pågående forskningsprosjekt ved OsloMet

Rollen til den som kartlegger, vurderer og verdsetter andres realkompetanse

Forskningsspørsmålene;

Hvilke **dilemmaer** oppstår ved å vurdere og verdsette andres kompetanse som likeverdig det norske utdanningssystemet?

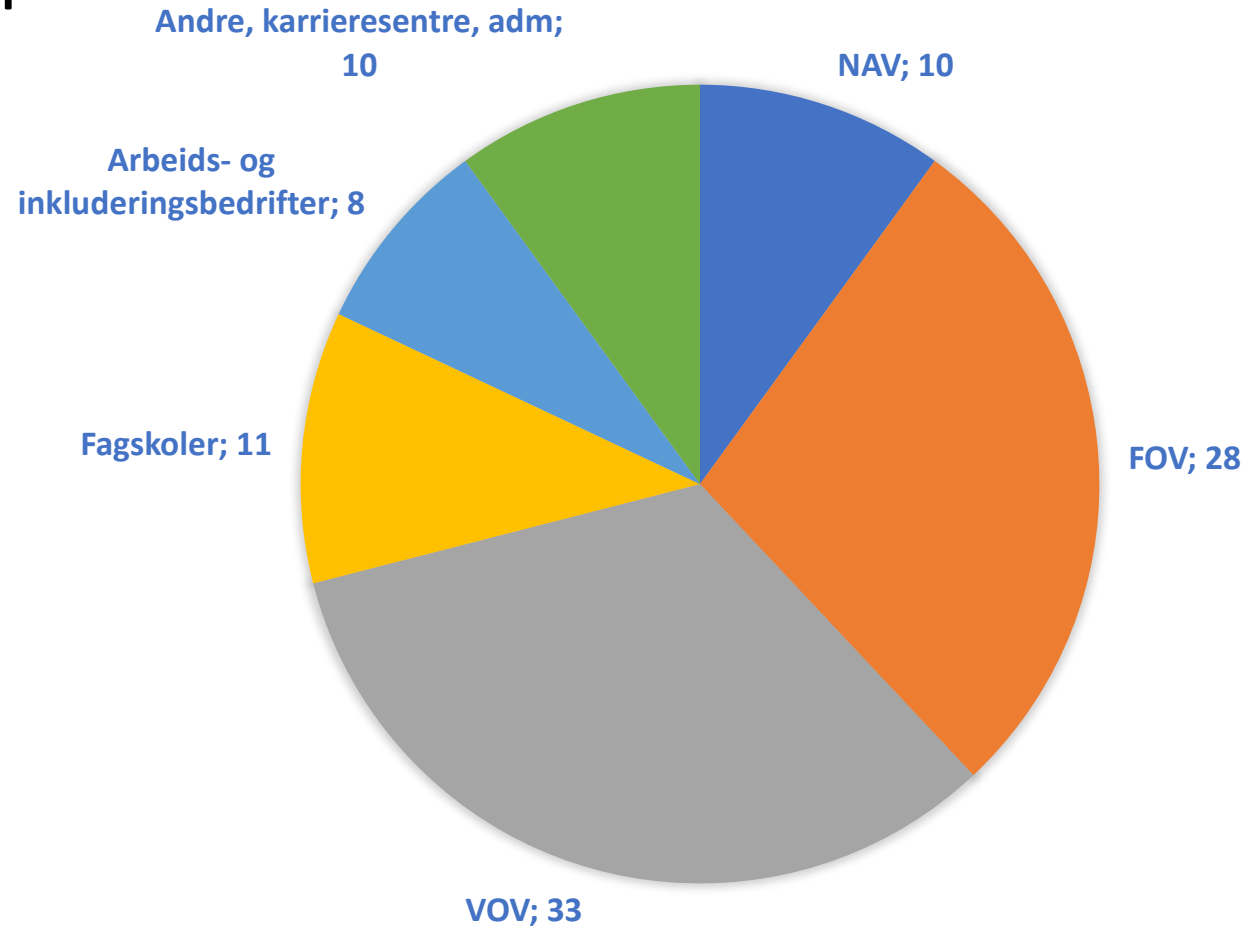
Hva **innebærer** det å ha likeverdig kompetanse?

Hvilke **kompetansebehov** erfares hos den som vurderer andres kompetanse?

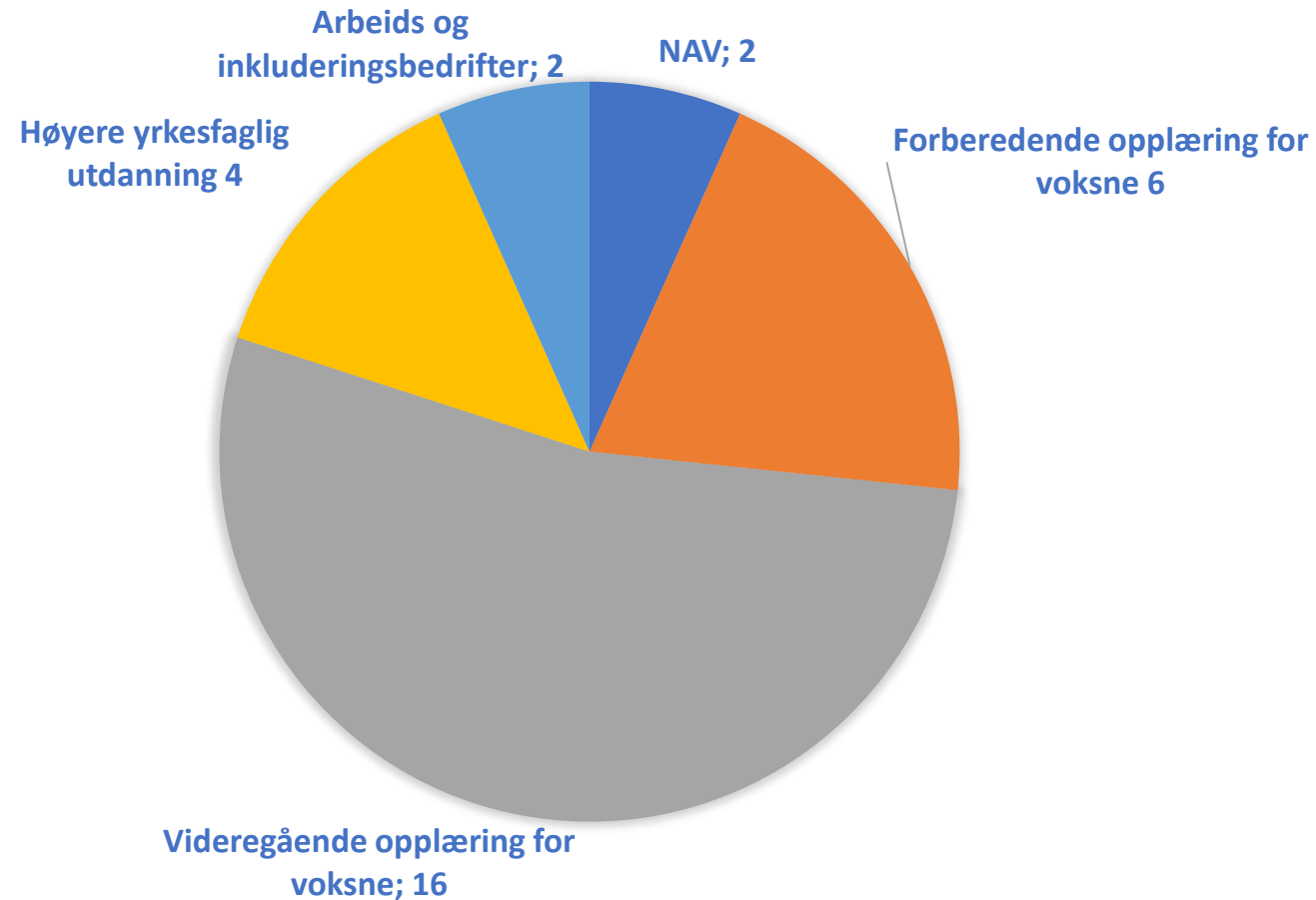
I hvilken grad er **tolkningsfellesskap** en del av arbeidet med realkompetansevurdering?

2021-2023, totalt 111 studenter i realkompetansestudiet

Studenter som er intervjuet (30)

Funn....

Pågående
analysearbeid.... men et
par frampek....

Å ta et formelt studie har
stor betydning for
trygghet i rollen

Det er behov for
tolkningsfelleskap

En tankereise.....

Du må flykte fra Norge til et land du ikke kjenner språket til og som har en annen kultur enn din egen. I flukten forlater du alt du har av «liv», som dokumenter og vitnemål

Etter hvert skal du forsøke å komme deg i jobb i ditt nye hjemland, og du ønsker en liknende jobb som du hadde i Norge.

De som hjelper deg spør deg om hva du kan.

På hvilken måte ville du fått fram det du kan?

OSLOMET

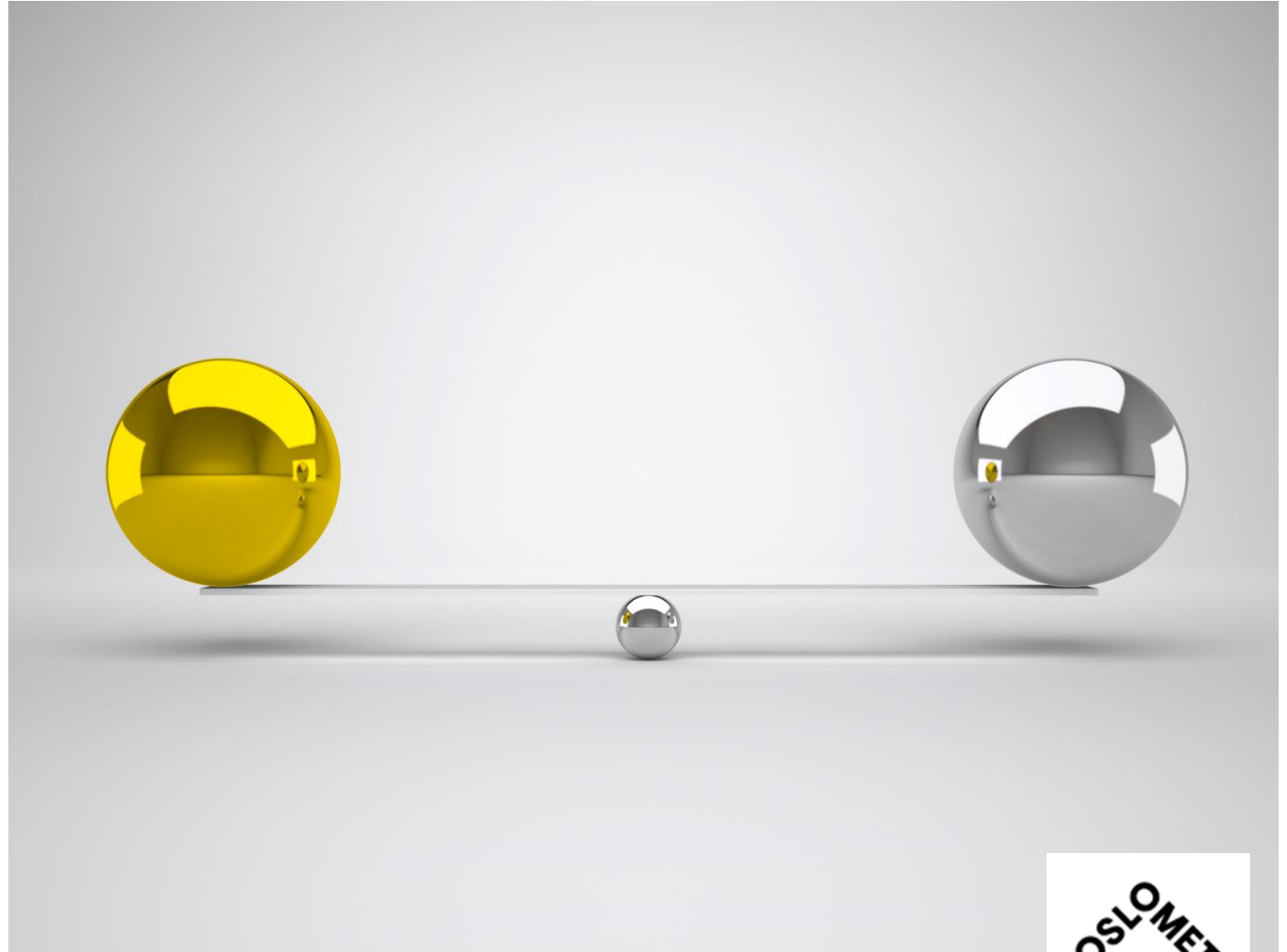

Hvorfor realkompetansevurdering?

- Anerkjennelse betinger at samfunnet behandler realkompetanse som er opparbeidet , som **likeverdig** med kompetanse man har tilegnet seg gjennom formell utdanning og studiepoeng.
- Voksne med fagbrev via avkortede løp med realkompetansevurdering både i FOV og VOV, må slippe å møte holdninger som at dette var en **enkel vei** i mål.
- Den **korte veien** består ikke i å nå mål på en enkel måte, men i at mye kompetanse **allerede er ervervet** og kan transformeres inn i kravspesifikasjonen for en annen jobb eller utdanning

Likeverdige kompetanse

Et grunnleggende prinsipp i realkompetansevurdering

OSLOMET

Opplæringsloven §18-1 Formålet med opplæringa for vaksne

(...) Opplæringa skal byggje på den **kompetansen deltakarane allereie har**, og skal leggjast opp slik at deltakarane **så raskt som mogleg** kan oppnå relevant kompetanse for arbeid eller videre utdanning

Forskrift til opplæringsloven
§15-5. *Realkompetansevurdering*

Med realkompetansevurdering skal ein **utan bruk av tradisjonelle prøveordningar** avgjere om realkompetansen til ein vaksen deltakar kan reknast som **likeverdig** med den kompetansen ein får gjennom grunnopplæringa. Realkompetansen skal vurderast ut frå kompetansemåla i læreplanane i faga eller modulane.

Udir om vurdering av kompetanse

Grunnlaget for vurdering i en realkompetansevurdering av hele fag er den **samlede kompetansen i læreplanen for fag.** Likeverdig er ikke det samme som lik. Kompetanse kan oppnås på mange måter, og den **voksnes kompetanse vil neppe overlappe kompetansemålene perfekt.**

I forbindelse med en realkompetansevurdering hvor kravet er at kompetansen skal være likeverdig, er det **ikke et krav om at den voksne må ha vist sin kompetanse opp mot alle kompetansemålene.** Dette ville gjort det umulig å bli realkompetansevurdert i praksis.

<https://www.udir.no/eksamen-og-prover/dokumentasjon/fasene-i-en-realkompetansevurdering/#a215244>

Likeverdige kompetanse

Kan oppleves motstridende med lærerens ordinære vurderingspraksis

Når er noe LIKE verdig som noe annet?

Hvilken kompetanse kreves?

OSLOMET

A large iceberg floats in a blue ocean under a cloudy sky. The visible tip is small, while the submerged part is much larger, illustrating the concept of hidden or 'real' competence.

Hva er realkompetanse?

Formell, uformell og ikke-formell kompetanse som er *like verdig* med kompetanse oppnådd gjennom det norske utdanningssystemet

Alt du *kan; taus og eksplisitt kunnskap*

Hva er kompetanse? Er det noen forskjell på kunnskap og kompetanse

OSLOMET

Kompetansebegrepet i flg Udir

Fagspesifikk kompetanse

Fagovergripende kompetanse

å kunne lære; metakognisjon og selvregulert læring

å kunne utforske og skape; kritisk tenkning og problemløsning, kreativitet og innovasjon

å kunne kommunisere, samhandle og delta; lesing, skriving, muntlig kompetanse, samhandling og deltakelse, demokratisk kompetanse

«Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning.» (Meld. St 28 2015–2016, s. 28)

OSLOMET

A close-up photograph of vibrant green tea leaves, with a thin stem and bud extending upwards. The background is a soft, warm gradient of orange and yellow, suggesting a sunset or sunrise.

Taus kunnskap

Michael Polany (1891-1976), lege, kjemiker, vitenskapsteoretiker og filosof:

«Vi kan vite mer enn vi kan si» (Polanyi & Ra, 2000, s. 16)

All kunnskap vi tilegner oss, bygger på eksisterende erfaringer

Polany hevdet at kunnskap har et aspekt som ivaretar både «praktisk og teoretisk kunnskap» (Polanyi & Ra, 2000, p. 18)

Eksplisitt kunnskap er lett å oppdage, mens den tause gjerne må avdekkes ved hjelp av andre verktøy og metoder enn ord

Taus kunnskap kommer gjerne til uttrykk gjennom handlinger, vurderinger, holdninger, synspunkter, interesser og motivasjon

Synliggjøring av taus kunnskap forutsetter gjerne uttrykksformer som ikke er direkte verbalt beskrivende

Kunnskap er et resultat av en læringsprosess

Det ligger store utfordringer i **å finne metoder for å gjøre den tause kunnskapen eksplisitt** (Gourlay, 2006; Koskinen, 2003; Eraut, 2000; Johannessen, 2013; Molander; 2004. Polanyi, 2000).

Det er **fagpersonenes oppgave å tolke på en måte** som gir voksne innpass i fagets terminologi og mulighet for tilpasning inn i de formelle rammene for vurdering (Måseide, 2014; Eraut, 2000; Haugsgjerd, 2015).

I praksis innebærer dette at alle former for kunnskap og kompetanse, også den tause, må gjøres tilgjengelig og kunne identifiseres og tolkes slik at framstår i en form som kan **sammenlignes og likestilles med den kompetansen som man oppnår gjennom et formalisert opplæringsløp for gitte sluttkompetanse.**

3 kunnskapsformer (Aristoteles...)

Episteme

Teoretisk-vitenskapelig
kunnskap

Forskning

Kontekstuavhengig

OSLOMET

Techne

Praktisk-produktiv kunnskap – en ferdighet som fører til et produkt

Håndverkstradisjoner

OSLOMET

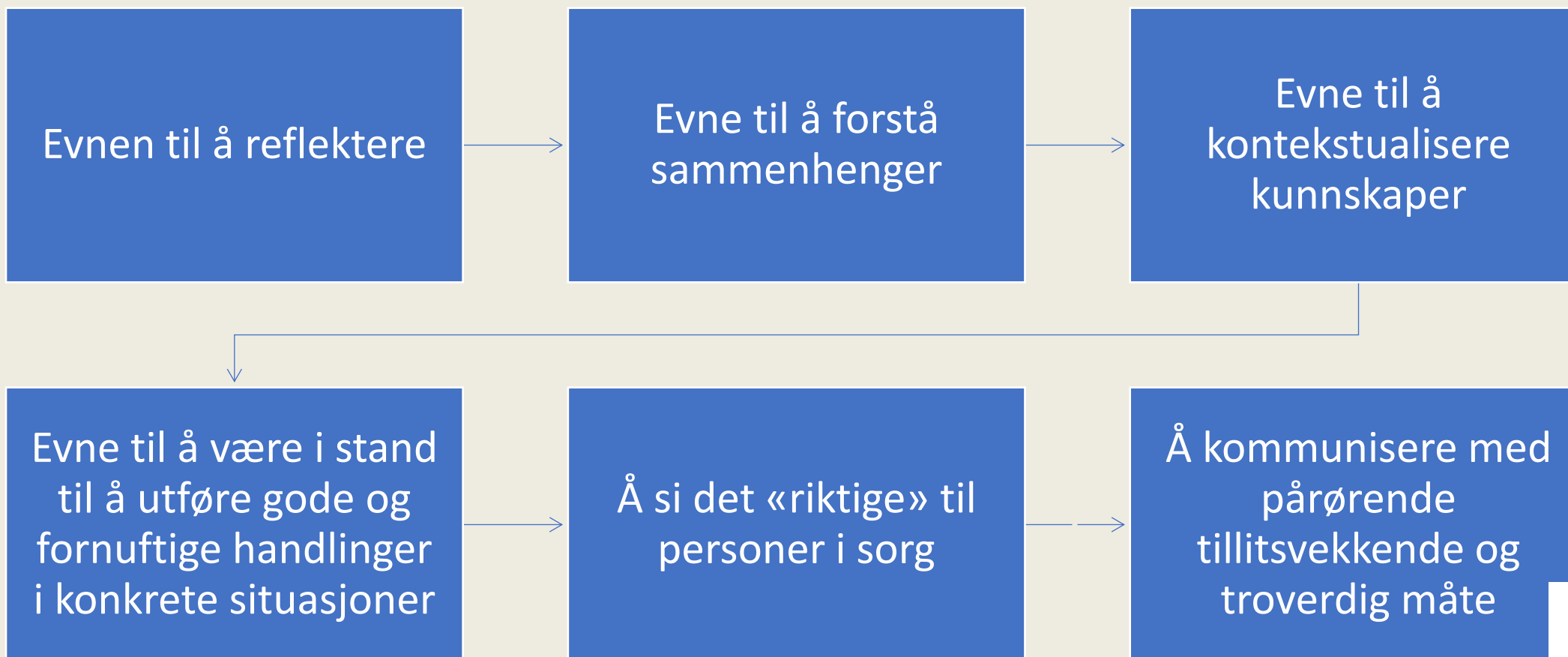
Fronesis

Handlingsbasert kunnskapsform, ikke produksjonsorientert

Menneskets etiske og politiske liv, praktisk klokskap

Å vite hvordan man griper an en spesiell situasjon i en yrkeshverdag ut fra en følelse for situasjonen og klokskap i handling

Fronesis

Tolkningsfellesskapets betydning for å vurdere likeverdige kompetanse

The logo for OsloMet, consisting of the word "OSLOMET" in a bold, black, sans-serif font, rotated 45 degrees counter-clockwise, set against a white square background.

OSLOMET

Realkompetansevurdering skjer gjennom **verdsetting** av realkompetanse og er et resultat av en **prosess** der **flere aktører** er involvert.

A large iceberg floats in a blue ocean under a blue sky with white clouds. The visible tip of the iceberg is small, while the much larger submerged part is hidden below the water line, illustrating the concept of hidden knowledge.

Formell og ikke formell kunnskap

Uformell kunnskap
TAUS

I finne taus kunnskap, lete etter gullet...

OSLOMET

Hvordan lete etter gullet i realkompetansevurdering og sammen med hvem?

Undringer i gapet mellom skole og arbeidsliv

Hva er kompetanse?

Hvordan bygges kompetanse?

Hvordan dokumenteres/måles kompetanse?

Hvordan verdsettes så kompetanse i en realkompetansevurdering?

Metoder og verktøy

Fungerer samme metode
og verktøy hver gang?

Hvordan **få fram taus
kompetanse** uten bruk
av test eller
eksamenspreget
metode?

OSLOMET

Aktuelle metoder og samarbeid

- Profesjonsfelleskapet
- Fagpersoners faglige skjønn
- Arbeidslivets deltakelse
- Arbeidslogger, faglogger, lærings- og refleksjonslogger (åpne spørsmål refleksjon)
- Egenvurdering
- Digitale verktøy
- Yrkesprøving – observasjon
- Grupper

Grupper

Grupper kan brukes som en ressurs

- **Maktforholdet** utjevnes
- Mindre preg av **test**
- Muligheter for **dialog og refleksjon**
- Muligheter for **læring**

I tillegg...

Økonomisk og gir **flere** voksne muligheter for å få vurdert sin realkompetanse raskere

The logo for OSLOMET, consisting of the word "OSLOMET" in a bold, sans-serif font, rotated 45 degrees counter-clockwise, and placed within a white rectangular box.

Tolkningsfelleskap

- **Flere fagpersoner** validerer kompetansen som er kartlagt
- Flere som fortolker vil styrke **påliteligheten** i arbeidet og tilliten til ordningen
- Arbeidslivets deltakelse

OSLOMET

Overordnet del av læreplanen

Kompliserte pedagogiske spørsmål har sjelden sikre svar.

....Lærere som i **felleskap** reflekterer over og vurderer planlegging og gjennomføring av undervisningen, **utvikler en rikere forståelse** av god pedagogisk praksis....

Overordnet del av læreplanen

Profesjonen og den enkelte lærer forvalter et ansvar for å **utøve skjønn i komplekse spørsmål**

Tolkningsfellesskapet

Lærere og ledere utvikler faglig, pedagogisk, didaktisk og fagdidaktisk dømmekraft i **dialog og samhandling med kolleger**

Profesjonsfellesskapet

Sterke kollegiale fellesskap og lærerteam med kultur for samarbeid og læring må kjennetegne utdanningsmiljøene...

Hvordan utvikle slike sterke fellesskap i realkompetansevurdering, også utenfor utdanningskonteksten?

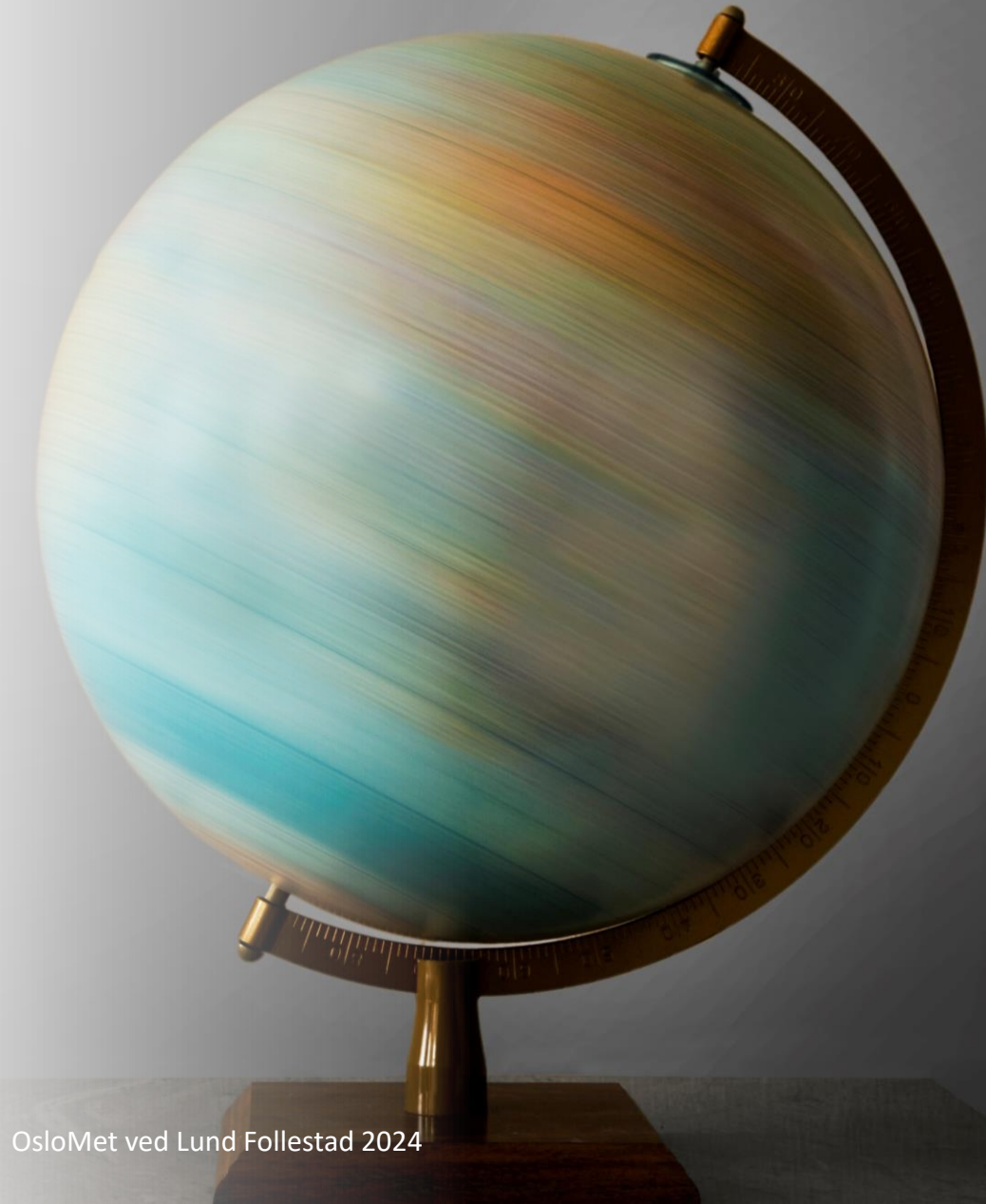
Kvalitet i realkompetansevurdering

Avhenger blant annet
av **pålitelighet og
gyldighet** i
vurderingspraksis

Valideringsprosessen

....er i seg selv en læreprosess, noe som gjør det vanskelig å dele opp den kunnskap som en person hadde før prosessen startet, og den som ble utviklet gjennom valideringsprosessen

(fritt oversatt fra svensk til norsk fra Andersson og Fejes 2010:13)

Takk for meg 😊
anelund@oslomet.no

Kilder (i tillegg til det som er referert underveis)

- Follestad, A.L, Haaland G., Lier, A.R. (2021). *Realkompetansevurdering – vurdering og anerkjennelse* Fagbokforlaget
- Follestad, A.L og van Doorn, Janca M (2016) *Realkompetansevurdering for livslang læring* Fagbokforlaget
- Hiim H., og Hippe, E. (2009) *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere*. Oslo: Gyldendal Akademiske
- Janik, A (1996) *Kunskapsbegreppet i praktisk filosofi*. Brutus Östlings Bokförlag Symposium Stockholm/Stehag. Översettning: Birgit Häggkvist
- Lyngsnes K., Rismark M. (2017) *Didaktisk arbeid* . Gyldendal Akademiske
- Nilsen S., Haaland G. (2020) *Læring gjennom praksis*. Oslo: Pedlex, 3.utg
- Säljö, Roger *Læring i praksis – Et sosiokulturelt perspektiv* (2001). Stockholm: Prisma.